

/ Петро Потічний. // Зустрічі. – 1991. – № 2. – С. 138. 3. Полтава П. Концепція Самостійної України і основна тенденція політичного розвитку сучасного світу / Петро Полтава // Збірник підпільних писань. – Мюнхен, 1959. – С. 25 4. Там само. – С. 56. 5. Українська державність у XX столітті: Історико-політологічний аналіз / [Кер. авт. кол. О.Дергачов]. – К., 1996. – С. 98. 6. Стасюк О. Ідейно-політична стратегія ОУН (Б) повоєнного періоду / Олександр Стасюк // Український визвольний рух. – № 8. – 2006. – С. 267. 7. Полтава П. Концепція Самостійної України і основна тенденція політичного розвитку сучасного світу / Петро Полтава // Літопис УПА. – Т. 9. Кн. 2. – Торонто, 1982. – С. 61, 17. 8. Шахай Д. Тактика щодо російського народу / Дмитро Шахай // Літопис УПА. – Т. 8. – С. 237-238. 9. Орелюк С. Наш шлях боротьби / Сергій Орелюк. – 1940. – Ч. 1. – С. 100. 10. Вказівки на перші дні організації державного життя. – 1941 // ЦДАВО України. – Ф. 3833. – Оп. 1. – Спр. 69. – Арк. 37. 11. Стахів Є. Крізь тюрми, підпілля й кордони (Повість мого життя) / Євген Стахів – К., 1995. – С. 134. 12. Лук'яненко Л. Не дам загинуть Україні!. / Левко Лук'яненко – К.: Софія, 1994. 13. Державний архів СБУ. – Т. 1. – Справа 67643-ФП – Арк. 46052. 14. Воля і Батьківщина. – 1966. – Ч. 13. – С. 2-3; Воля і Батьківщина. – 1965. – Ч.5. – С. 4-9.

УДК 329.3:28

ХРИСТИЯНСЬКО-ДЕМОКРАТИЧНІ ІДЕЇ ТА ДЕСТРУКТИВНІ ДІЇ ФУНКЦІОНЕРІВ ХДПУ

Михайло Гутор,
магістр політології,
аспірант Європейського університету

У статті аналізуються та вивчаються деструктивні дії політичних функціонерів у діяльності Християнсько-демократичної партії України.

Ключові слова: християнська демократія, християнські принципи, протиріччя, парламентські вибори.

The paper contains the analysis and the research of political functionaries' destructive actions in activity of the Christian Democratic Party of Ukraine.

Keywords: Christian democracy, Christian principles, contradictions, parliamentary election.

До червня 1996 року Християнсько-демократична партія України справедливо вважалась однією з найстабільніших в Україні партій, яка не потерпала від внутрішніх чвар. Попри всі зовнішні впливи вона чітко окреслила своє політичне обличчя, цілеспрямовано, крок за кроком завойовувала повагу суспільства.

16-17 листопада 1996 року відбувся III з'їзд Християнсько-демократичної партії України – майже після піврічного протистояння між внутрішньою опозицією в ХДПУ, до якої входили В. Стретович, В. Шишкін і В. Костицький, та головою ХДПУ В. Журавським. З'їзд підтвердив рішення Головної ради про виключення з партії В. Стретовича, В. Шишкіна і В. Костицького. Згодом Володимир Стретович утворив партію «Християнсько-народний союз», установчий з'їзд якої відбувся 8 лютого 1997 року.

Однак у грудні 1997 року за чотири місяці до парламентських виборів у Християнсько-демократичній партії України виникає чергове непорозуміння між очільником партії В. Журавським та головою Київської міської організації ХДПУ, головою виконкомом партії В. Бабичем. До лав партії народний депутат України, відомий український підприємець Валерій Бабич вступив у 1996 р. У березні 1993 р. його було визнано одним з 25 найвпливовіших діячів у сфері економічної політики – він посів 8-ме місце з рейтингом впливовості 6,52 бала [1, С. 402]. На виборах Президента України 1994 р. В. Бабича підтримали 644 263 виборці (2,43 %), і він посів почесне 5-те місце серед претендентів [1, С. 471]. Як бачимо, В. Бабич прийшов до ХДПУ вже зі значними економічними і політичними досягненнями. Безумовно, від членів партії він отримав повагу і довіру. Однак на одному із засідань Головної ради ХДПУ постало питання щодо привласнення ним партійних коштів.

Головна рада Християнсько-демократичної партії України рішенням від 10 грудня 1997 року зобов'язала В. Бабича передати привласнені кошти партії представникам Головної ради ХДПУ: ректору Українсько-фінського інституту менеджменту і бізнесу Івану Тимошенку та заступнику голови ХДПУ, народному депутату України Сергію Кириченку. За таке рішення підписались члени ради: В. Журавський – голова ХДПУ, М. Скуленко – секретар з міжнародних відносин, А. Пехотін – голова Рівненської обласної організації, В. Ільченко – голова Дніпропетровської обласної організації, Ю. Павленко – голова спілки Християнсько-демократичної молоді, М. Дьомін – голова Київської обласної організації, Б. Капцан – голова Запорізької обласної організації, С. Медведєв – голова Донецької обласної організації, В. Чейпиш – народний депутат України, П. Кравчук – голова Волинської обласної організації, М. Гутор – заступник голови ХДПУ, голова Тернопільської крайової організації, А. Тарасенко – голова Харківської обласної організації, І. Олійник –

голова Чернівецької обласної організації, С. Кириченко – народний депутат України, голова Херсонської обласної організації, М. Михальченко – секретар з ідеологічних питань партії, В. Покає – голова Полтавської обласної організації, Н. Кійкова – голова Черкаської обласної організації, М. Солом'яний – голова Кримської обласної організації, О. Чельник – голова Кіровоградської обласної організації, В. Осіпов – голова Житомирської обласної організації [2].

6 січня 1998 р. відбулось закрите засідання Головної ради Християнсько-демократичної партії України. Одним із важливих розглядалось питання щодо невиконання головою Київської міської організації В. Бабичем рішення Головної ради від 10. 12. 1997 р. про повернення коштів партії. На пропозицію членів ради М. Гутора, А. Пехотіна, М. Дьоміна, В. Покає, С. Кириченка, А. Тарасенка, І. Тимошенка, В. Журавського та В. Ільченка, керуючись п. 4.6. статуту ХДПУ, постановили:

- Виключити В. Бабича із членів Християнсько-демократичної партії України за дії, несумісні з принципами християнської моралі, за грубе порушення ним статуту партії, невиконання рішень керівних органів партії. За таке рішення проголосували одноголосно.

- Довести до відома В. Бабича, що у разі невиконання ним рішення Головної ради ХДПУ від 10. 12. 1997 року та неповернення визначеним уповноваженим особам від Головної ради І. Тимошенку та С. Кириченку коштів партії (партійних і благодійних внесків) у строк до наступного засідання Головної ради, яке відбудеться орієнтовно з 16 по 18 січня 1998 року, – керівні органи партії та її регіональні організації оприлюднять через засоби масової інформації, а також офіційно повідомлять керівників усіх церков та комерційних і банківських структур, що діють на території держави, про це рішення ради та підстави для його прийняття [3].

Як писала газета «Факти», 22 січня 1997 року на прес-конференції секретар ХДПУ М. Михальченко повідомив, що В. Бабич – «номер другий» у партійному виборчому списку ХДПУ і голова Київської міської організації – виключений з партії за грубе порушення її статуту, невиконання рішень керівних органів партії та дії, несумісні з принципами християнської моралі. Хоча рішення було ухвалене ще 6 січня, про нього не повідомлялось раніше тому, що з В. Бабичем проводили «виховні» бесіди керівники релігійних конфесій. На думку М. Михальченка, це болюче рішення, але очищення партії від нечесних людей – завжди на користь [4].

У відповідь на звинувачення керівництва ХДПУ в привласненні партійних коштів В. Бабич у своїй статті «Я обираю християнський шлях» писав: «Що стосується міфічних 500 тисяч гривень партійних внесків, то я з усією відповідальністю заявляю: ніякі партійні

членські внески не передавались ні мені особисто, ні «Українській фінансовій групі». Не було ні документації по них, ні звітності. То як же міг я привласнити те, чого нема в природі?» [5].

На думку В. Бабича, головна причина непорозуміння з головою партії В. Журавським криється в тому, що Київська міська організація ХДПУ підтримала його кандидатуру на посаду мера Києва. І в такий спосіб розчищається дорога іншому кандидату в мери [6].

27 лютого 1998 року проходив V з'їзд Християнсько-демократичної партії України. На нього прибули 812 делегатів із 845 обраних, що представляли 25 350 членів партії. Окрім того, партія налічувала 30 тисяч симпатиків, більшість яких оформили своє членство в ХДПУ [7, С. 1].

На з'їзді виступив народний депутат України, заступник голови ХДПУ, голова Херсонської обласної організації Сергій Кириченко, який порушив питання про бездіяльність контрольно-ревізійної комісії партії. Він зокрема сказав: «Колишній член нашої партії В. Бабич, як голова виконкому, привласнив значну суму партійних коштів, переданих йому на зберігання... Коли ми звернулися до голови КРК пані Костюк за сприянням повернути привласнені кошти до партійної каси, вона на наше здивування зайняла просто дивовижну позицію: знаючи достовірно про факт привласнення грошей В. Бабичем, голова відверто зайняла позицію захисту останнього і свої дії направила на легалізацію В. Бабичем кримінальним чином здобутих грошей. Це є небезпечним свідченням мутації орієнтирів людини на дотримання Божих заповідей і християнських цінностей» [7, С.16-17].

Згідно з рішенням V з'їзду, за яке проголосувало 812 делегатів, В. Бабича було виключено з партійного списку кандидатів у народні депутати України [7, С. 12]. Розуміючи свій програш у ХДПУ, В. Бабич 27 лютого 1998 р. подав заяву до Центральної виборчої комісії, в якій йшлося: «Згідно з вимогами п. 1 ст. 26 Закону України «Про вибори народних депутатів України», у зв'язку з добровільним виходом з лав ХДПУ, прошу виключити мене зі списку кандидатів у народні депутати України від Християнсько-демократичної партії України за власним бажанням [8].

Відтак на ім'я В. Журавського прийшов лист від Центральної виборчої комісії, в якому зокрема сказано: «У зв'язку із Вашим зверненням до Комісії з приводу виключення Бабича Валерія Георгійовича зі списку кандидатів у депутати від ХДПУ повідомляємо, що постановою Центральної виборчої комісії від 2. 03. 98 р. № 89 він виключений на підставі власної письмової заяви...» [9].

У березні 1998 р. ХДПУ висуває власні списки на виборах до Верховної Ради України. Партію підтримали 344 826 виборців (1,298 % голосів), що дозволило їй зайняти 15-те місце з 30, однак не дало можливості бути представленою у парламенті. В одномандатних (мажоритарних) округах на день виборів було зареєстровано 66 кандидатів, висунутих партією. Із них перемогу здобули В. Журавський і С. Кириченко, які і стали народними депутатами.

Головні причини поразки Християнсько-демократичної партії на парламентських виборах у 1998 р. такі:

- перший розкол ХДПУ, ініційований В. Стретовичем у червні 1996 року, й утворення ним Християнсько-народного союзу як чергового претендента на християнсько-демократичного виборця;
- звинувачення керівництвом ХДПУ В. Бабича в привласненні партійних коштів, що широко висвітлювалось у ЗМІ. Фактор злочинства в лавах християнських демократів викликав у виборців велику недовіру до партії;
- виключення В. Бабича зі списків кандидатів до Верховної Ради України від ХДПУ зобов'язало виборчі дільничні комісії ставити позначку «Вибув» навпроти його прізвища, але позначка ставилась навпроти № 25, під яким була зареєстрована ХДПУ, що призвело до непорозуміння серед виборців і негативно вплинуло на результати виборів [10].

Згодом, вже після виборів, 12 червня 1998 року народні депутати України В. Журавський та С. Кириченко направили заяву про злочин на ім'я в.о. генерального прокурора України Б. Ференца, в якій мовиться: «...24 жовтня 1997 року, по телефону 293-46-24, який працює в офісі ХДПУ на вул. Липській, 19/7, кв. 15 у м. Києві, нам – голові ХДПУ Віталію Журавському та заступнику голови ХДПУ Сергію Кириченку – невідома особа чоловічої статі російською мовою повідомила про перерахування на три анонімні валютні рахунки КБ «Фінанси і кредит» (м. Київ) коштів у сумі 303 200 американських доларів. Зазначена особа повідомила, що ці кошти передаються нам, як керівникам партії, в вигляді добровільного внеску з метою направлення їх для виконання статутних завдань, а також на благодійні цілі та акції гуманітарного характеру для розширення і зміцнення впливу християнства серед громадян. З метою забезпечити належне зберігання коштів, оскільки траплялись напади грабіжників на офіс партії, ввечері того ж дня ми (Журавський В. та Кириченко С.) прийшли в офіс «Української фінансової групи» (УФГ), який розташовується в м. Києві на вул. Прорізній, № 15. Зустрівшись з головою виконкому ХДПУ, Президентом УФГ Валерієм Бабичем, ми втрьох домовились, що

В. Бабич приймає від нас 300 000 американських доларів, які буде зберігати до першої нашої вимоги у своєму сховищі на вул. Прорізній, № 15. Через два-три тижні по тому виникла потреба в отриманні частини коштів із зазначеної суми, наданої В. Бабичу на зберігання. Але на вимогу голови ХДПУ В. Журавського видати відповідну суму В. Бабич реагував відмовою» [11].

На підставі зазначеного В. Журавський та С. Кириченко просили Генеральну прокуратуру України порушити кримінальну справу проти В. Бабича за ознаками злочину, передбаченого ч.1 та ч.4 ст.84 КК України, а саме: за розкрадання колективного майна у великих розмірах шляхом привласнення 300 тисяч американських доларів (612 000 грн., на той час за курсом 2,04), які належать Християнсько-демократичній партії України [11].

Виключення В. Бабича із членів Християнсько-демократичної партії України спонукає його до створення нової партії – «Всеукраїнське об'єднання християн» (20. 04. 1998 р.). Але згодом 4 липня 2003 р. Верховний Суд України за поданням Міністерства юстиції прийняв рішення скасувати реєстрацію цієї партії.

Як писала газета «Киевские Ведомости», 23 травня 1998 року проходив з'їзд партії «Всеукраїнське об'єднання християн». На з'їзд прибуло 380 делегатів і 150 гостей від політичних партій та рухів, релігійних організацій, навчальних закладів, органів державного управління і засобів масової інформації. Організатором з'їзду був В. Бабич. Під час проголошення перерви до зали увійшли народні депутати В. Журавський та С. Кириченко і звернулись із заявою про недовіру організатору з'їзду В. Бабичу, якого звинуватили у викраденні партійних внесків ХДПУ [12].

До делегатів з'їзду В. Журавський звернувся із заявою від Головної ради ХДПУ. Серед іншого, він сказав: «Кримінальні дії В. Бабича полягали в привласненні ним 570 тисяч гривень коштів ХДПУ, зібраних на подарунки дітям, сиротам, інвалідам. Цей факт було неодноразово доведено до відома громадськості, відповідні документи і докази надані в суді. На думку християн-демократів, метою цього з'їзду був нещирий намір для реального об'єднання християн, а непристойне використання черговий раз християнської ідеї і організації під гаслом християнського спрямування для задоволення особистих політичних амбіцій Валерія Бабича з прицілом на заняття ним високої посади в органах влади. Людина, яка вчинила дії, несумісні зі званням християнина, ніколи і ніде не може претендувати на будь-яке місце в християнському русі» [13].

Науковець Орест Грицина, даючи оцінку діяльності християнським партіям в Україні, зазначив: «Основною причиною того, що в Україні не виникла потужна партія, можна вважати те, що практично всі дотепер створені християнські партії

були своєрідним PR-проектами, втіленням прагнень окремих політиків, котрі спекулятивно використовували християнську ідеологію, християнські цінності, до яких поверталось населення посткомуністичної України, прикривали ними власні політичні інтереси» [14].

Вважаємо, що О. Грицина частково мав рацію. Водночас варто врахувати, що християнсько-демократичні цінності та ідеї були дуже популярні на початку і в середині 90-х рр. ХХ ст., що давало змогу лідерам християнсько-демократичних рухів суттєво впливати на внутрішньополітичну ситуацію в країні.

1. Литвин В. Політична арена України: дійові особи та виконавці. – Київ, 1994. **2.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Витяг з рішення Головної ради Християнсько-демократичної партії України – 1997. – 10 грудня. **3.** Поточний архів Тернопільської крайової організації ХДПУ (ТКО ХДПУ). Витяг з рішення Головної ради Християнсько-демократичної партії України (закрите засідання) – К, 1998. – 6 січня. **4.** Руководство ХДПУ обвинило народного депутата Украины Валерия Бабича в присвоении 500 тысяч гривен партвзносов, переданных ему на хранение. – Факти. – 1997. – 23 января. **5.** Я обираю християнський шлях. – Експрес-дайджест «Політична кухня». – 1998. – лютий. **6.** Христианин, обвиненный в присвоении 500 тысяч гривен. – Киевские Ведомости. – 1998. – 5 февраля. **7.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Протокол 5-го з'їзду Християнсько-демократичної партії України. – 1998. – 27 лютого. **8.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Заява Бабича Валерія Георгійовича до Центральної виборчої комісії. – Вх. № 01-23-1112.-1998. – 27 лютого. **9.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Лист Центральної виборчої комісії. – № 01-20-1126/667. – 1998. – 3 березня. **10.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Листи спостерігачів до ЦВК. – 1998. – 29-30 березня. **11.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Заява про злочин в.о. генерального прокурора України Ференцу Б. В. – 1998. – 12 червня. **12.** Олейник М. Христианин Виталий Журавский пытался сорвать съезд...христиан. – Киевские Ведомости. – 1998. – 23 мая. **13.** Поточний архів ТКО ХДПУ. Заява Головної ради Християнсько-демократичної партії України. – 1998. – 23 травня. **14.** Грицина О. М. Партії християнської орієнтації в сучасній Україні: досвід і перспективи // дис... канд. політ. наук. – К., 2004. – С 191.